

An Scéim Deontais Oidhreachta Pobail 2027

Téama 4: Oidhreacht, Rochtain agus Scéalaíocht Dhigiteach

Seimineár Gréasáin Eolais d'Iarratasóirí
an 28 Meán Fómhair 2026 ag 12 meán lae

[Cláraigh anseo](#)

An Chomhairle Oidhreachta
The Heritage Council

Eolas faoin Téama Seo

Tacaíonn an téama seo le tionscadail a úsáideann uirlisí digiteacha chun eolas faoin oidhreacht a chaomhnú, chun rochtain a fheabhsú agus chun cabhrú le pobail a gcuid scéalta a insint.

Is féidir le tionscadail dhigiteacha ról tábhachtach a bheith acu maidir leis an oidhreacht a chosaint, le heolas a dhéanamh níos inrochtana agus le heolas a d'fhéadfadh a bheith caillte murach sin a thaifeadadh. Cibé acu an bhfuil tú ag digitíú bailiúchán áitiúil, ag taifeadadh stair bhéil, ag léarscáiliú gnéithe oidhreachta nó ag cruthú cartlann ar líne, ba cheart go mbeadh an bhéim i gcónaí ar an tairbhe don oidhreacht seachas ar an teicneolaíocht féin.

Cuirtear dea-chleachtas digiteach, rannpháirtíocht bhríoch an phobail agus pleananna soiléire le haghaidh rochtain fhadtéarmach le chéile sna tionscadail is láidre.

An é seo an Téama Ceart do do Thionscadal?

D'fhéadfadh an téama seo a bheith oiriúnach má dhéanfaidh do thionscadal an méid a leanas:

- Teacht poiblí a fheabhsú ar eolas ar an oidhreacht.
- Cartlanna, bailiúcháin nó taifid a dhigitíú.
- Catalóga, fardail nó cartlanna digiteacha a chruthú nó a fheabhsú.
- Stair bhéil, cuimhní cinn an phobail nó eolas traidisiúnta a thaifeadadh.
- Oidhreacht nádúrtha, chultúrtha nó thógtha a léarscáiliú.
- An oidhreacht a dhoiciméadú trí úsáid a bhaint as uirlisí digiteacha.
- Eolas, scéalta nó oidhreacht a bhailiú atá i mbaol a gcaillte.
- Tacú le scéalaíocht agus léirmhíniú faoi stiúir an phobail.
- Scannáin, podchraoltaí nó ábhar digiteach eile a chruthú a dhéanann an oidhreacht a roinnt le grúpaí níos fairsinge.
- Scileanna pobail a fhorbairt san oidhreacht a thaifeadadh, a dhoiciméadú agus a roinnt.

Ní gá do thionscadail a bheith mór. Is féidir le tionscadail bheaga phraiticiúla cur go mór leis an oidhreacht a chaomhnú agus a roinnt.

Tábhachtach: Digitíú agus Catalógú

- Ní leor digitíú leis féin. Ba cheart catalógú a bheith déanta cheana féin ar bhailiúcháin, ar chartlanna agus ar thaifid, nó ba cheart an catalógú a bheith mar chuid den tionscadal atá beartaithe.
- Soláthraíonn catalóg an t-eolas is gá chun comhaid dhigiteacha a aithint, a bhainistiú agus rochtain a fháil orthu. Cruthaíonn sé an nasc idir rud agus an cur síos a dhéantar air, a chomhthéacs agus a mheiteashonraí.
- Ní féidir tacú le hiarratais ina moltar digitíú gan catalóg, fardal atá ann cheana nó gan plean chun ceann a chruthú mar chuid den tionscadal.
- Tá treoir bhreise ar an gceist seo ar fáil in [Treoir maidir le Digitíú na Comhairle Oidhreachta](#).

Cad atá i gceist le Tionscadal Oidhreachta Digití Láidir?

Is gnách go bhfreagraítear i dtionscadail rathúla sé cheist shimplí:

Cén Oidhreacht atá i gCeist?

Déan cur síos ar an mbailiúchán, na scéalta, na taifid, an t-eolas nó na sócmhainní oidhreachta a ndíríonn an tionscadal orthu.

Cén Fáth a bhfuil sé Tábhachtach?

Mínigh an fáth go bhfuil an oidhreacht tábhachtach agus cé a bhainfidh tairbhe as teacht níos fearr uirthi?

Cén Fáth a dTeastaíonn Gníomh Anois?

Inis dúinn cén baol, dúshlán nó deiseanna atá ann agus cad a d'fhéadfaí a chailleadh mura ndéantar aon ghníomh.

Cén Difríocht a Dhéanfaidh an Tionscadal?

Mínigh conas a fheabhsóidh an tionscadal rochtain, tuiscint nó caomhnú ar an oidhreacht.

Conas a Bheidh Daoine Páirteach?

Déan cur síos ar conas a chabhróidh oibrithe deonacha, grúpaí pobail nó daoine áitiúla leis an oidhreacht a thaifeadadh, a dhoiciméadú, a léirmhíniú nó a roinnt.

Cad a Tharlóidh ina Dhiaidh Seo?

Inis dúinn conas a chinnteoidh an tionscadal go mbeidh teacht agus bainistiú fadtéarmach ar an acmhainn dhigiteach.

Samplaí de Thionscadail ar Féidir Linn Tacú Leo

Seo a leanas tionscadail shamplacha ar féidir linn tacú leo faoin téama seo:

- Cartlanna, bailiúcháin nó taifid a dhigitiú i gcás ina bhfuil catalóg ann cheana féin, nó ina ndéanfar catalógú mar chuid den tionscadal.
- Tionscadail taifeadta staire béil a dhéanann cuimhní cinn, eolas agus eispéiris áitiúla a chur i gcuntas.
- Tionscadail taifeadta reiligi ar líne, agus na taifid agus na torthaí a chur ar fáil don phobal ar líne.
- Gearrscannáin, cláir faisnéise nó sraitheanna podchraolta a fhiosraíonn scéalta faoin oidhreacht áitiúil.
- Léarscáileanna idirghníomhacha oidhreachta, léarscáileanna scéalta nó taispeántais ar líne a fheabhsaíonn rochtain an phobail ar an oidhreacht.
- Doiciméadú digiteach ar shócmhainní oidhreachta, taifeadadh tríthoiseach (3D) agus teicnící suirbhé neamhionracha ina measc.
- Tionscadail a thaifeadann agus a roinneann eolas éiceolaíoch áitiúil, scileanna traidisiúnta nó eolas faoin mbithéagsúlacht trí ardáin dhigiteacha aitheanta.

Ba cheart go mbeadh an bhéim i gcónaí ar an oidhreacht a chaomhnú, a roinnt nó teacht uirthi a fheabhsú, seachas ar an teicneolaíocht féin.

Cabhrú Leat na Ceisteanna maidir leis an Léiriú Spéise a Fhreagairt

Bain úsáid as na samplaí sa treoirlíne seo mar phointe tosaigh, ach inis dúinn faoin bpobal, an oidhreacht agus na heispéiris atá i gceartlár do thionscadail. Míníonn na harratais is láidre cén fáth a bhfuil tábhacht áitiúil leis an tionscadal agus conas a bheidh pobail páirteach i múnú an tionscadail.

Riachtanas nó Deis Oidhreacht

Seo ceann de na codanna is tábhachtaí de d'arratas.

Cabhraigh linn an méid a leanas a thuiscint:

- Cén t-ábhar, scéalta nó eolas oidhreacht atá i gceist?
- Cén fáth a dteastaíonn an tionscadal?
- Cén fáth a dteastaíonn gníomh anois?
- Cad a d'fhéadfaí a chailleadh mura ndéantar aon ghníomh?

I measc na samplaí, tá an méid a leanas:

- Bailiúcháin oidhreacht ar deacair teacht orthu
- Ábhair leochaileacha atá i mbaol de dheasca láimhseála nó meathlú
- Stair bhéil nach bhfuil taifeadta go fóill
- Eolas faoin oidhreacht nach bhfuil ar fáil don phobal
- Eolas tábhachtach áitiúil atá i mbaol a chaillte

Bí sonrach agus bain úsáid as samplaí áitiúla nuair is féidir.

Dea-Chleachtas Oidhreacht

Ba cheart saineolas speisialaithe a bheith mar threoirlíne ag tionscadail dhigiteacha.

Ag brath ar an tionscadal, féadtar a áireamh leis seo:

- Cartlannaithe
- Cartlanna digiteacha
- Staraithe béil
- Speisialtóirí bailiúchán
- Speisialtóirí GIS
- Forbróirí gréasáin
- Speisialtóirí digitithe
- Cleachtóirí oidhreacht digitéil

Tábhachtach: Ba cheart do thionscadail a bhaineann le digitíú a léiriú go bhfuil catalógú cuí déanta cheana féin nó go gcuirfear an catalógú i gcrích mar chuid den tionscadal. Ní féidir tacú le digitíú gan chatalógú. Ní mór na comhaid dhigiteacha a choimeád nasctha le tuairiscí cruinne, meiteashonraí agus eolas comhthéacsúil más mian linn go mbeidh siad inchuadaithe, inrochtana agus úsáideach amach anseo. I gcás nach bhfuil an catalógú curtha i gcrích, ba cheart d'arratais an catalógú a áireamh mar chuid den tionscadal atá beartaithe.

Ba cheart an méid a leanas a chur san áireamh freisin i dtionscadail:

- Bainistíocht sonraí
- Stóráil fhadtéarmach
- Rochtain phoiblí
- An Rialachán Ginearálta maidir le Cosaint Sonraí (GDPR) agus toiliú
- Cóipcheart
- Caomhnú digiteach

Is féidir leis an scéim deontais tacú le costais a bhaineann le saineolas speisialta, nuair is cuí.

Gníomhú ar son na hAeráide agus Teacht Aniar Aeráide

Ba cheart gníomhú ar son na haeráide agus teacht aniar aeráide a chur san áireamh i ngach tionscadal ar bhealach atá oiriúnach dá mhéid agus dá chineál. Is féidir le tionscadail dhigiteacha tacú le gníomhú ar son na haeráide agus teacht aniar aeráide trí chuidiú le faisnéis, eolas agus taifid oidhreachta a d'fhéadfadh a bheith i mbaol a gcaillte, damáiste nó athrú comhshaoil a chaomhnú.

Nuair atá an cheist seo á freagairt, smaoinigh faoi:

- an gcabhróidh an tionscadal le heolas faoin oidhreacht a chaomhnú do na glúnta atá le teacht?;
- cibé acu an laghdóidh nó nach laghdóidh sé an gá atá le hábhair bhunúla leochaileacha a láimhseáil;
- an ndéanfar áiteanna, bailiúcháin, gnáthóga nó traidisiúin a d'fhéadfadh a bheith i mbaol a dhoiciméadú; agus
- conas a chuirfear tionchair chomhshaoil san áireamh agus an tionscadal á chur i gcrích.

Ní gá duit a bheith i do shaineolaí aeráide. Is minic gur leor míniú simplí ar an gcaoi a dtacóidh do thionscadal le caomhnú fadtéarmach na hoidhreachta, le hinrochtaineacht na hoidhreachta nó le teacht aniar na hoidhreachta.

I measc na samplaí, tá an méid a leanas:

- Cartlanna, grianghraif nó doiciméid leochaileacha a dhigitiú chun an gá lena láimhseáil a laghdú agus chun caomhnú fadtéarmach a fheabhsú.
- Stair bhéil, eolas traidisiúnta nó cuimhní cinn an phobail a thaifeadh a d'fhéadfadh a bheith caillte murach sin.
- Taifid dhigiteacha a chruthú ar ghnáthóga, ar shuíomhanna oidhreachta nó ar bhailiúcháin a d'fhéadfadh a bheith leochaileach i leith athruithe sa todhchaí.
- Acmhainní digiteacha a úsáid chun teacht ar an oidhreacht a fheabhsú agus an gá le taisteal nó le láimhseáil leantach na mbunábhar a laghdú.

Is féidir leat teacht ar níos mó teoracha ar na hábhair seo sa [Treoir maidir leis an bPríomhscéim](#), [Treoir maidir le Gníomhú ar son na hAeráide agus Teacht Aniar Aeráide](#) agus ar [an bhfoirm Léirithe Spéise](#).

Rannpháirtíocht an Phobail

Cuid thábhachtach den téama seo í rannpháirtíocht an phobail.

Bíonn daoine páirteach go gníomhach sna tionscadail is láidre i gcruthú, taifeadadh, doiciméadú, léirmhíniú nó i roinnt na hoidhreachta, seachas a bheith ag féachaint ar an acmhainn chríochnaithe amháin.

Is féidir a áireamh le rannpháirtíocht an phobail:

- Grianghraif, doiciméid nó míreanna bailiúcháin a aithint agus a dhoiciméadú.
- Páirt a ghlacadh i dtaifeadadh agallamh staire béil nó cuidiú leo, agus páirt a ghlacadh i dtionscadail chuimhní cinn an phobail nó cuidiú leo.
- Taighde a dhéanamh ar scéalta agus eolas faoin oidhreacht áitiúil agus iad a roinnt.
- Cuidiú le catalógú, digitiú nó le doiciméadú digiteach.
- Léarscáiliú a dhéanamh ar ghnéithe oidhreachta, taifid bhithéagsúlachta nó tírdhreacha stairiúla.
- Cuidiú le hábhar digiteach a chruthú, amhail podchraoltaí, gearrscannáin, taispeántais ar líne nó léarscáileanna scéalta.
- Torthaí an tionscadail a roinnt trí chainteanna, imeachtaí, na meáin shóisialta nó ardáin ar líne.

Ba cheart go mbeadh rannpháirtíocht an phobail bríoch agus oiriúnach don tionscadal. Léirítear meas sna tionscadail is láidre ar eolas áitiúil agus bíonn daoine páirteach iontu ar feadh an tionscadail.

Tá **tairbhe phoiblí** agus **ceadanna** tábhachtach do gach iarratas. Is féidir leat teacht ar níos mó teoracha ar na hábhair seo sa [Treoir maidir leis an bPríomhscéim](#) agus ar [an bhfoirm Léirithe Spéise](#).

Aschur, Torthaí agus Leagáid

Nuair atá an cheist seo á freagairt agat, smaoinigh ar an méid a sholáthróidh do thionscadal agus an difríocht a dhéanfaidh sé.

Aschur

Aschur: is iad seo na táirgí inbhraite nó na gníomhaíochtaí a sholáthraítear tríd an tionscadal. I measc na samplaí, tá an méid seo a leanas:

- Sraith staire taifeadta agus béil
- Bailiúchán grianghraf nó cartlainne digitithe nó catalógaithe
- Podchraoladh pobail a fhiosraíonn scéalta faoin oidhreacht áitiúil
- Scannán gearr faisnéise nó sraith físeán gearr
- Taispeántas nó mapa scéala ar líne
- Taifead digiteach ar bhithéagsúlacht áitiúil, scileanna traidisiúnta nó ar eolas an phobail

Torthaí

Is iad torthaí na hathruithe nó na tairbhí a eascróidh as an tionscadal. I measc na samplaí, tá an méid seo a leanas:

- Teacht níos fearr ar bhailiúcháin agus ar eolas oidhreachta
- Scéalta, cuimhní cinn agus eolas faoin oidhreacht a chaomhnaítear do na glúnta atá le teacht
- Feasacht agus tuiscint níos fearr ar an oidhreacht áitiúil
- Rannpháirtíocht mhéadaithe i ngníomhaíochtaí oidhreachta

- Scileanna digiteacha nua agus níos mó muiníne sa phobal
- Naisc níos láidre idir daoine, áiteanna agus a n-oidhreacht

Leagáid

Tagraíonn leagáid do na tairbhí níos fadtéarmaí a bhainfear i ndiaidh an tionscadal a chur i gcrích.

I measc na samplaí, tá an méid seo a leanas:

- Acmhainn dhigiteach oidhreacht a atá inrochtana don phobal
- Taifead buan ar scéalta, ar thraidisiúin nó ar eolas faoin oidhreacht áitiúil
- Ábhair oidhreacht a atá caomhnaithe agus ar féidir rochtain níos éasca a fháil orthu amach anseo
- Baill den phobal a bhfuil na scileanna agus an mhuinín acu chun leanúint de thaifeadadh agus de roinnt na hoidhreacht
- Bailiúcháin agus acmhainní digiteacha ar féidir le scoileanna, taighdeoirí agus grúpaí pobail úsáid a bhaint astu

An Leid is Fearr ☆

Déan idirdhealú soiléir idir an méid a chuirfidh do thionscadal ar fáil (**aschur**), an difríocht a dhéanfaidh sé (**torthaí**), agus na tairbhí a leanfar lena mbaint i ndiaidh an tionscadal a chur i gcrích (**leagáid**).

Rudaí Nach dTacoimid Leo

I measc na samplaí, tá an méid seo a leanas:

- ✗ Tionscadail digitithe gan chatalóg ná fardal.
- ✗ Ceannach teicneolaíochta gan torthaí soiléire don oidhreacht.
- ✗ Tionscadail a dhíríonn go príomha ar threalamh seachas ar an oidhreacht.
- ✗ Acmhainní digiteacha nach bhfuil aon phlean acu maidir le rochtain an phobail.
- ✗ Tionscadail nach bhfuil aon straitéis fhadtéarmach acu maidir le cothabháil nó caomhnú.
- ✗ Tionscadail nach mbíonn pobail páirteach iontu ach mar úsáideoirí éighníomhacha seachas mar rannpháirtithe gníomhacha.

Seicliosta Gearr ✓

Sula seolfaidh tú do Léiriú Spéise, ar mhínigh tú:

- Cén riachtanas nó deis oidhreachta a dtéann an tionscadal i ngleic leis?
- An fáth a dteastaíonn gníomh anois?
- Conas a cuireadh an aeráid agus teacht aniar san áireamh?
- Conas a ghlacfaidh daoine páirt?
- Conas a bhainfidh an pobal níos leithne tairbhe as?
- Conas a thiocfaidh an pobal ar an acmhainn?
- Cibé acu an bhfuil nó nach bhfuil catalóg ann cheana féin, nó conas a chuirfear an catalógú i gcrích mar chuid den tionscadal.
- Cad a bhainfidh an tionscadal amach?
- Cén difríocht a dhéanfaidh an tionscadal?
- Cén saineolas a thacóidh leis an tionscadal?
- Conas a leanfaidh ábhar digiteach a bheith ar fáil amach anseo?
- Conas a dhéanfaidh an tionscadal eolas oidhreachta a chaomhnú agus a roinnt?

Áras na hOidhreachta, Lána an Teampaill, Cill Chainnigh, Éire R95 X264
Áras na hOidhreachta, Church Lane, Kilkenny, Ireland R95 X264

Guthán: +353 56 777 0 777 | **Ríomhphost:** grants@heritagecouncil.ie

www.heritagecouncil.ie

An Chomhairle Oidhreachta
The Heritage Council